

45200 - كاپرلارنى دوراشنىڭ ھۆكمى، «مۇسۇلمان ياخشى دەپ قارىغان نەرسە ئاللاھنىڭ نەزىرىدىمۇ ياخشى». دىگەن ئىبارىنىڭ مەنىسى

سۇئال

كاپرلارنى ئۇلارنىڭ ئادەتلىرى ۋە مۇئامىلىلىرىدە دوراشنىڭ ئىسلامدىكى ھۆكمى نىمە ؟ ئىسلام شەرىئىتىدە ئۇ ھەقتە قانداق كۆرسەتمىلەر بار ؟ كاپرلارنىڭ ئىش-ھەرىكەتلىرىنى دوراشنىڭ ھەرقاندىقى دوراشنىڭ ھارام تۈرى دەپ قارىلامدۇ ؟ مەلۇمكى كاپرلار قىلىدىغان نۇرغۇن نەرسىلەر بار ، ئۇلار ھارام ئەمەس ھەمدە شەرىئەت ئەيىپلىمەيدۇ ، ئۇ ئىشلارنى قىلغۇچى نوقۇل كاپرلارنى دورىغانلىقتىن قىلمايدۇ ، بەلكى ئۇ بۇ ئىشلارنى ياخشى دەپ قارىغاچقا قىلىدۇ ، ئىبنۇ مەسئۇد ئىيتقانداك : **مۇسۇلمانلار ياخشى غەپ قارىغان نەرسە ئاللاھنىڭ نەزىرىدىمۇ ياخشىدۇر .** بىزگە نەسىھەت قىلىڭلار ، ئاللاھ سىلەرنى شان-شەرەپلىك قىلسۇن ، ماڭا تەپسىلىي جاۋاب بەرسەڭلار ھەمدە بۇ ھەقتىكى كۆرسەتمىلەرنى چۈشەندۈرۈپ قويساڭلار .

تەپسىلىي جاۋاب

مەدھىيە ئاللاھقا بولسۇن .

بىرىنچى :

مۇسۇلمانلارنىڭ دىنى ئىشلاردا ، ئىبادەتلەردە ھەرقانداق باشقا مىللەتلەرنى دوراشنىڭ دوراشنىڭ ھاجىتى يوق ، چۈنكى ئاللاھ دىننى مۇكەممەل قىلىپ بولدى ، نىئىتىنى تاماملىدى ، ھەمدە ئىسلامنى دىنىمىز بولۇشقا تاللىدى ، ئۇ ئىيتقانداك : **بۈگۈن سىلەرنىڭ دىنىڭلارنى پۈتۈن قىلدىم، سىلەرگە نېمىتىمنى تاماملىدىم، ئىسلام دىننى سىلەرنىڭ دىنىڭلار بولۇشقا تاللىدىم**] داستىخان 5 : 3 [

ئىسلام مۇسۇلمانلارنى ، كاپرلارنى بولۇپمۇ يەھۇدىي ۋە خىرىستىئانلارنى دوراشتىن چەكلەيدۇ ، لىكىن بۇ چەكلەش ئۇلارنىڭ ھەممە ئىشلىرىغا قارىتىلغان بولماستىن ، بەلكى ئۇلارنىڭ دىنى ۋە ئۇلارنىڭ باشقىلاردىن پەرىقلىنىپ تۇرىدىغان ئالاھىدىلىكلىرىنى دوراشقا قارىتىلغان .

ئەبۇ سەئىد خۇدرىيدىن نەقىل قىلىندۇكى ، پەيغەمبەر (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن :

سىلەر ئىلگىرىكى كىشىلەرنىڭ يوللىرىغا غېرىچمۇ-غېرىچ ، گەزمۇ-گەز ئەگىشىسىلەر، ھەتتا ئەگەردە ئۇلار پاتىمچۇقنىڭ

ئۇۋىسىغا كىرگەن بولسا سىلەرمۇ ئۇنىڭغا كىرىسىلەر . بىز : ئى ئاللاھ ئەلچىسى ، يەھۇدىي ۋە خىرىستىئانلارغىمۇ؟ دىدۇق ، ئۇ :

كىم ئەمىسە؟ ، دىدى . (بۇخارىي (1397)، مۇسلىم(4822) نەقىل قىلغان)

بۇ ھەدىيس شۇنى كۆرسىتىدۇكى ، يەھۇدىي ۋە خىرىستىئانلارنى دوراش ھارام ، ھەمدە ئۇلارغا ئەگەشكۈچىلەر ۋە ئۇلارغا

ئوخشاش يول ماڭغۇچىلار ئەيىپلىنىدۇ ، ئىسلام كاپرلارنى دورىغۇچىلارنى ئۇلارغا ئوخشاش دەپ سۈپەتلەش ئارقىلىق بۇ

چەكلىمىنى كۈچەيتتى .

ئابدۇللاھ بىن ئۇمەردىن نەقىم قىلىندىكى ، پەيغەمبەر(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن : **كىمكى بىر خەلقنى دورايدىكەن ، ئۇ ئۇلارنىڭ بىرىدۇر .** (ئەبۇ داۋۇت نەقىل قىلغان ، 3512 . ئەلبانىي [إرواء الغليل] دە توغرا ھەدىس دەپ تۈرگە ئايرىغان .

ئىسلام پېشىۋاسى ئىبنى تەيمىيە(ئاللاھ ئۇ كىشىگە رەھىم-شەپقەت قىلسۇن) مۇنداق دىگەن :
گەرچە ئۇنىڭ ئاشكارا مەنىسى ئۇلارنى دورىغۇچى كاپىر بولسىمۇ ، بۇ ئاز دىگەندىمۇ ئۇلارنى دوراشنىڭ ھاراملىقىنى كۆرسىتىدۇ .
[اقتضاء الصراط المستقيم، 237] .

كاپىرلارنى دورىغۇچى ئۆزىنى تۆۋەن ، كەمتۈك ھىس قىلىدۇ ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىدىكى بۇ نۇقسانلىق تۇيغۇسىنى ئۇ ماختايدىغان كىشىلەرنى دوراش ئارقىلىق تولدۇرۇشقا ئالدىرايدۇ . ئەگەر بۇ كىشىلەر ئىسلام شەرىئىتىنىڭ بۈيۈكلىكىنى پىكىر قىلسا ، ئۇلار كەينىدىن يۈگرەۋاتقان ئۇ مەدەنىيەتنىڭ قانچىلىك چىرىكلىكىنى چۈشەنسە ، ئۇلار ئۆزىنىڭ خاتا قىلىۋاتقانلىقىنى ھەمدە كەمتۈك ۋە چىرىك بىرنەرسە ئۈچۈن مۇكەممەل ۋە ھەقىقىي بىر نەرسىنى تاشلىۋەتكەنلىكىنى تونۇپ يەتكەن بولاتتى .
ئىككىنچى :

بىزگە چەكلەنگەن دوراشنىڭ تۈرلىرى كۆپ .

پېشىۋا سالىھ فەۋزان مۇنداق دىدى :

كاپىرلار دورىلىدىغان ئىشلار ئىبادەتلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ ، مەسىلەن ، شىرىككە ياتىدىغان ئىشلاردا ئۇلارنى دوراش ، مەسىلەن ، قەبرىلەرنىڭ ئۈستىگە(قۇرۇلۇش)سېلىش ، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە ئىبادەتگاھلارنى سېلىش ۋە ئۇلار ھەققىدە ئاشۇرۇۋېتىش . پەيغەمبەر(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن : **ئاللاھنىڭ لەنتى يەھۇدىي ۋە خىرىستىئانلارغا بولسۇن ، چۈنكى ئۇلار پەيغەمبەرلىرىنىڭ قەبرىلىرىنى ئىبادەتگاھ قىلىۋالدى .** (بۇخارىي(425)، مۇسلىم(531) نەقىل قىلغان .
ھەمدە ئۇ بىزگە مۇنداق دەپ بەردى : **ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بىر ئادەم ئۆلسە ، ئۇلار ئۇنىڭ قەبرىسى ئۈستىگە ئىبادەتگاھ سالاتتى ، ھەمدە ئۇنىڭغا رەسىملەرنى ئورۇنلاشتۇراتتى ، ھەمدە ئۇلار ئەڭ رەزىل كىشىلەردۇر .** (بۇخارىي(417) ، مۇسلىم(528)
(.بۈگۈنكى كۈنلەردە قەبرىلەر ھەققىدە ھەددىدىن ئاشۇرۇۋېتىش چوڭ شىرىكنىڭ مىساللىرىدۇر ، بۇ ئالىملار ۋە ئادەتتىكى كىشىلەرگىمۇ ناھايىتى تونۇش . بۇنىڭ سەۋەبى - يەھۇدىي ۋە خىرىستىئانلارنى دوراش .

يەنە بىر مىسال بولسا ئۇلارنىڭ شىرىك ۋە بىدئەت بايراملارنى دورىشى ، مەسىلەن ، تۇغۇلغان كۈنى تەبرىكلەش ، مەيلى پەيغەمبەرنىڭ(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) تۇغۇلغان كۈنى بولسۇن ، ياكى پىرىزدېنت ۋە پادىشاھلارنىڭ تۇغۇلغان كۈنى بولسۇن .ياكى بۇ بىدئەت ۋە شىرىك بايراملار كۈنلەر ياكى ھەپتىلەر بىلەن ئاتالسۇن ، مەسىلەن ، دۆلەت بايرىمى كۈنى ياكى مۇستەقىللىق كۈنى ، ياكى ئانىلار بايرىمى كۈنى ، ياكى سەھىيە ھەپتىلىكى ۋە باشقا تەبرىكلىنىدىغان كۈن ۋە ھەپتىلەر . بۇلارنىڭ ھەممىسى مۇسۇلمانلارغا كاپىرلار تەرىپىدىن كەلگەن ، چۈنكى ئىسلامدا پەقەت ئىككىلا بايرام بار : روزا ھېيىت ۋە قۇربان ھېيىت. بۇنىڭدىن باشقىسى بىدئەت ۋە كاپىرلارنى دوراش .

[كاپرلارغا زىت بولۇش] ناملىق نۇتۇقتىن .

47060-سۇئالنىڭ جاۋابىدا بىز، كاپرلارنىڭ ئۆزىگە خاس بولغان كىيىم-كىچەكلىرىدە ، ۋە شۇنىڭدەك ئۇلارنىڭ خاس ئادىتىگە ئايلانغان ساقالىنى چۈشۈرۈشتە ئۇلارنى دوراشنىڭ چەكلەنگەنلىكىنى بايان قىلىپ بولدۇق .

ئۈچۈنچى :

كاپرلارنى دوراش توغرىسىدىكى چەكلىمە ئۇلارنىڭ ئىبادەت ئىشلىرى ۋە ئۇلارنىڭ ئۆزىگە خاس بولغان ۋە پەرىقلىنىدىغان ئادەت-ئۇسۇنلارغا قارىتىلغان بولۇپ ، بىز مەنپەئەتلىنىدىغان ئۇلار قىلغان ۋە ياراتقان نەرسىلەر ئەمەس . ئەگەر مۇسۇلمانلار ئۇنىڭدىن بەھرىمەن بولسا ئۇلارغا گۇناھ يوق ، بەلكى مۇسۇلمانلار ئۇنداق ئىشلاردا ئالدىدا بولۇشى كىرەك . پېشىۋا ئىبنى ئۇسەيمىن مۇنداق دىگەن :

كاپرلارنى دوراش سۆزىگە كەلسەك ، ئۇ ئۇلار ياسىغان ھەرقانداق نەرسىنى ئىشلەتمەسلىكىمىز كىرەك دىگەن مەنىنى ئۇقتۇرمايدۇ . ھىچكىمنىڭ ئۇنداق نەرسىنى دىگىنى يوق . پەيغەمبەر(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) دەۋرىدە ھەمدە ئۇنىڭدىن كىيىنكى دەۋىرلەردە كىشىلەر كاپرلار ئىشلىگەن كىيىملەرنى ئىشلەتكەن ھەمدە ئۇلار ياسىغان قاچا-قۇچىلارنى ئىشلەتكەن .

كاپرلارنى دوراش دىگەنلىك ئۇلارنىڭ ئۆزىگە خاس بولغان كىيىم - كېچەك ۋە زىننەتلەرنى دوراشتۇر . ئۇ ئۇلار مىنگەن نەرسىگە مىنمەسلىك ياكى ئۇلار كېيىگەن نەرسىنى كىيىمەسلىك دىگەنلىك ئەمەس . بىراق ئۇلار ئۆزىگە خاس مۇئەييەن سۈپەتتە مىنمەس ، ئۇنداقتا بىز ئۇ سۈپەتتە مىنمەسلىكىمىز لازىم . ئەگەر ئۇلار كىيىملىرىنى ئۆزىگە خاس بولغان مەلۇم پاسوندا تىكسە بىز ئۇنىڭغا ئوخشاش قىلماستىنمىز لازىم . لىكىن بىزنىڭ ئۇلارنىڭكىگە ئوخشاش ماشىنىمىز بولسا ، ھەمدە ئۇلارنىڭكىگە ئوخشاش توقۇلما بۇيۇمىمىز بولسا ، ئۇنىڭدا ھىچنەمە بولمايدۇ .

پېشىۋا ئىبنى ئۇسەيمىننىڭ فەتىۋالار توپلىمى ، 12 ، 177- سۇئال .

ھەمدە ئۇ مۇنداق دىگەن :

دوراشنىڭ ئىنقىلىمىسى بولسا ، دورغۇچى ئۇدوراۋاتقانلارغا خاس بولغان بىر نەرسىنى دورىغان بولسا ئەنە ئۇ دورغۇچىدۇر . كاپرلارنى دوراش بىر مۇسۇلماننىڭ ئۇلارنىڭ ئۆزىگە خاس بولغان ئالاھىدىلىكلىرىنىڭ بىرى بولغان نەرسىنى دوراشنى كۆرسىتىدۇ .

مۇسۇلمانلارنىڭ ئارىسىدا ئاللىقاچان كەڭ تارقالغان ، كاپرلار ئۇنىڭ بىلەن ئانچە پەرىقلىنمەيدىغان نەرسىگە كەلسەك ، ئۇنداقتا بۇ كاپرلارنى دوراش ئەمەس ، ھەمدە ئۇنىڭ بىر دوراش بولۇشى بىلەن ، ئۇ ھارام ئەمەس ، لىكىن ئۇ باشقا سەۋەپلەر بىلەن ھارامدۇر . بىزنىڭ دىگەنلىرىمىز بولسا [دوراش] سۆزىنىڭ مەنىسى كۆرسەتكەن نەرسىدۇر .

پېشىۋا ئىبنى ئۇسەيمىننىڭ فەتىۋالار توپلىمى ، 12 ، 198- سۇئال .

21694- سۇئالنىڭ جاۋابىدا كاپرلارنى دوراشنىڭ ھۆكۈمى ھەققىدە تەپسىلى مۇزاكىرەلەرنى تاپالايسىز . تېخىمۇ كۆپ تەپسىلات ئۈچۈن 43160 - سۇئالغا قاراڭ .

تۆتىنچى :

غەيرى ئىسلام مەدەنىيىتىدە ھەم پايدىلىق ھەم زىيانلىق نەرسىلەر بار . بىز ياخشى نەرسىلەرگە سەل قارىماسلىقىمىز ، زىيانلىق نەرسىلەرنى قوبۇل قىلماسلىقىمىز كىرەك .

بۇ پوزىتسىيەنى پېشىۋا شەنقىيىتى (ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھىم- شەپقەت قىلسۇن) يەكۈنلەپ مۇنداق دىگەن :

بىزنىڭ غەرىپ مەدەنىيەتكە بولغان پوزىتسىيىمىز تۆت نەرسىنىڭ بىرى بولىدۇ ، بەشىنچىسى يوق :

1- بۇ مەدەنىيەتنىڭ ياخشى تەرەپلىرى ۋە ناچار تەرەپلىرىگە ئوخشاش سەل قاراش .

2- ئۇنىڭ ياخشى ۋە ناچار تەرەپلىرىنى پۈتۈنلەي قوبۇل قىلىش .

3- ياخشى نەرسىلەرنى قوبۇل قىلماستىن ، ناچار نەرسىلەرنى قوبۇل قىلىش .

4- ناچار نەرسىلەرنى ئەمەس ، ياخشى نەرسىلەرنى قوبۇل قىلىش .

ئالدىنقى ئۈچى شۈبھىسىزكى خاتا ، ئۇلارنىڭ پەقەت بىرسىلا توغرا ، يەنى ئەڭ ئاخىرقىسى .

[أضواء البيان] (4382) .

بەشىنچى :

ئابدۇللاھ بىن مەسئۇدنىڭ (ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن) **مۇسۇلمانلار ياخشى دەپ قارىغان نەرسە ئاللاھنىڭ نەزىرىدىمۇ**

ياخشىدۇر . دىگەن سۆزىگە كەلسەك ، بۇ شەرىئەتكە زىت كىلىدىغان نەرسىلەرنى كۆرسەتمەيدۇ ، بەلكى ئەقلى تەپەككۈر

ئاساسىدا ياخشى دەپ قارىغان نەرسىنى كۆرسىتىدۇ . ئىمام شافىئىي (ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھىم- شەپقەت قىلسۇن) مۇنداق دىگەن :

كىمكى بىر نەرسىنى ياخشى دەپ قارايدىكەن ، ئۇ شەرىئەت قىلىنىدۇ . «بۇ بىر ئادەمنىڭ بىر نەرسىنى ياخشى دەپ قارىشىنى

كۆرسەتمەستىن ، بەلكى كۆپ سانلىق كىشىلەرنىڭ قارىشىنى كۆرسىتىدۇ . بەلكى بۇ ئىبارە ئىككى ئۇسۇلنىڭ بىرى بىلەن

چۈشەندۈرۈلۈشى مۇمكىن ، ھەر ئىككىلىسى توغرا دۇر :

1- ئۇنىڭدا دىمەكچى بولغىنى ، شەرىئەتكە زىت كەلمەيدىغان ئەنئەنە ۋە قائىدە- يۇسۇنلار

2- ئۇنىڭدا دىمەكچى بولغىنى ، بىرلىككە كىلىنگەن قاراشنىڭ دەلىل بولۇشى ، ئەگەر مۇسۇلمانلار بىر نەرسىنى ياخشى دەپ

ئويلاپ پۈتۈنلەي بىرلىككە كەلگەن بولسا ، بۇ بىرلىككە كىلىنگەن قاراش دەلىل ھىساپلىنىدۇ . شۇڭا بۇ ئىش ئاللاھنىڭ نەزىرىدىمۇ

ياخشى ھىساپلىنىدۇ . مانا بۇ **مۇسۇلمانلار ياخشى دەپ قارىغان نەرسە ئىبارىسىنىڭ كۆرسىتىدىغان مەنىسى .**

سەرخەسىينىڭ [المبسوط] ، 12138 ، ئىبنۇل قەييىمىنىڭ [الفروسية] 298 ب كە قاراڭ .

يۇقۇردا تىلغا ئېلىنغان بۇ يەشمىلەر ، ئەگەر بىز ئىبنۇ مەسئۇدنىڭ سۆزى ئومۇمى جەھەتتىن بارلىق مۇسۇلمانلارغا قارىتىلغان

دەپ چۈشەندۈرسەك ئاندىن كۈچكە ئىگە . بىراق گەپنىڭ مەزمۇنىدىن ئۇ باشقىلارنى ئەمەس ، پەقەت پەيغەمبەرنىڭ (ئاللاھنىڭ

تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) ھەمراھلىرىنى (ساھابىلارنى) كۆرسىتىۋاتقاندا كىلىدۇ . ئىبنۇ مەسئۇدنىڭ دىگەن سۆزى

بولسا : **ئاللاھ بەندىلىرىنىڭ يۈرەكلىرىگە قارىدى ، ھەمدە مۇھەممەدنىڭ (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا**

بولسۇن) يۈرىكىنى ئۇنىڭ بارلىق بەندىلىرىنىڭ يۈرەكلىرى ئىچىدە ئەڭ ياخشىسى ئىكەنلىكىنى بايقىدى . شۇنىڭ بىلەن ئۇنى ئۆزىگە

تاللىدى ھەمدە ئۇنى ئۆزىنىڭ ئەلچىسى قىلىپ ئەۋەتتى . ئاندىن ئۇ مۇھەممەدنىڭ (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا

بولسۇن) يۈرىكىدىن كىيىن بارلىق بەندىلىرىنىڭ يۈرەكلىرىگە قارىدى ھەمدە ئۇ ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنىڭ (ساھابىلەر) يۈرەكلىرىنى

بارلىق بەندىلىرىنىڭ يۈرەكلىرى ئىچىدە ئەڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى بايقىدى ، شۇڭا ئۇ ئۇلارنى دىنى ئۈچۈن كۆرەش قىلىدىغان پەيغەمبىرىنىڭ ياردەمچىلىرى قىلدى. شۇڭا مۇسۇلمانلار ياخشى دەپ قارىغان نەرسە ئاللاھنىڭ نەزىرىدىمۇ ياخشى ، نىمىنى مۇسۇلمانلار ناچار دەپ قارىسا ئاللاھنىڭ نەزىرىدىمۇ ناچار دۇر .

ئەھمەت نەقىل قىلغان ، 3418 ؛ پېشىۋا ئەلبانى [تخريج الطحاوية] دە ياخشى ھەدىس دەپ تۈرگە ئايرىغان ، 530 .
نىمىلا بولمىسۇن ، ئىبنۇ مەسئۇدنىڭ سۆزىنى ئىسلامدا چەكلەنگەن نەرسىنى ، مەسىلەن ، مۇشرىكلارنى دوراشنى ياخشى دەپ قاراشقا قارىتىپ دەلىل سۈپىتىدە تىلغا ئېلىش دۇرۇس ئەمەس .
ھەمدە ئاللاھ ياخشى بىلىدۇ .